

Két magyar történelmet éltünk

László Gyula professzor kitüntetésekről, önéletrajzáról és a millicentenáriumról

A nyolcvanhatodik évében járó László Gyula régészprofesszor, történész, író és képzőművész nemrégiben két elismerést is kapott: a Magyar Szellemi Védjegylettől a Rendületlenül-diplomát, a Magyarságért Alapítványtól pedig a Magyar örökség kitüntető címet. A diplomát olyan hazánkbeli személyiségeknek ítélik, akik munkájukkal, tetteikkel, életük példájával a magyarság rendületlen szolgálatában maradandót alkottak a nemzet szellemi és anyagi felemelkedéséért. A Magyar örökség címet, amely az elmúlt fél évszázad kiemelkedő szellemi teljesítményeiért és a kitüntetett nevének az Aranykönyvbe való bejegyzésével jár, az alapítvány egyebek között azért adományozta László Gyula professzornak, mert a honfoglalással kapcsolatos kutatásai új megvilágításba helyezték őseink életmódját, tudását, szokásait, harci érényeit, hitvilágát, gazdálkodását, nemzetalapító karakterét.

László Gyulát, a kettős honfoglalás elméletének atyját azért kerestük fel, mert a millicentenárium évébe lépünk, hamarosan háromszázhatvanöt napon át a honfoglalás ezeregyeszedik évfordulóját ünnepeljük. Elsőként elismeréseiről kérdeztük:

– Mit érzett a díjak átvételkor?

– Beszéljünk őszintén! Sajnos, nem hatódtam meg. Tudomásul vettem az elismeréseket, és kész. A kívülálló munkásságom eredményeit látják, én pedig azt, amit nem végeztem el. És ez okvetlenül szerénységre készíteti az embert. Amikor gimnazistakörömbe eszmélni kezdtem, két célt tűztem magam elé: kikutatom a székely nép történetét, és megelevenítem a múltból a szegényemberek életét. Úgy tűnhet, hogy mindkét felada-

tomról megfeledeztem. Mégis most, az életem vége felé az az érzésem, hogy egész életemben e kérdésekkel foglalkoztam. Amit elértem, elértem. A becsvágyam az, hogy még életemben elfelejtsenek. Ami jóra, hasznosra bukkantam, az menjen át a köztudatba, ami pedig esendő, az úgyis kihullik az idő rostáján. A bloomingtoni egyetemen kiadták a műveim bibliográfiáját, amely több mint hétszáznegyven írást, köztük harmincöt-negyven könyvet, valamint tanulmányokat, karcokat tartalmaz. Gondoltam is magamban: én nem is éltem, csak dolgoztam. Erről pedig eszembe jutott Barcsay Jenő mondása, aki azt tartotta, hogy csak akkor élt, ha festett.

– Nemrég látott napvilágot 1910-ben születtem című önéletrajzi kötete. Kiknek írta ezt a könyvet?

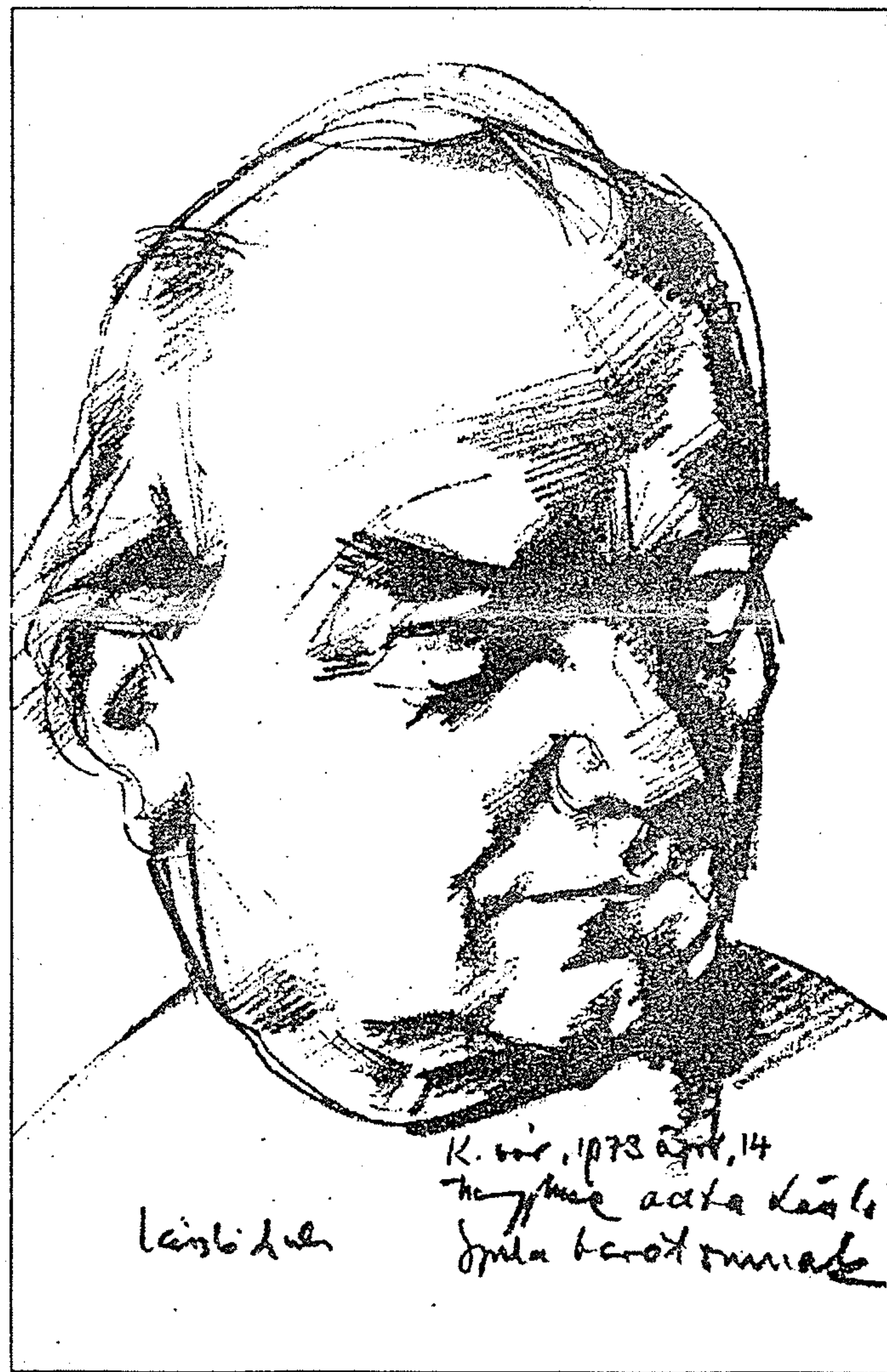
– Eszem ágában sem volt önéletrajzot írni. A rádió felkért, hogy meséljek az életemről egy tizenkét részes sorozatban. Saját magam számára, emlékeztetőül megírtam az előadásaim vázát. Ez a szöveg lett a könyv alapja, de közben sok minden eszembe jutott, ami kimaradt belőle, így mozaikszerűen kiegészítettem. Hozzáírtam egy-két barátomnak írott, a családról szóló levelet, s végül kikerekedett a könyv.

– A millicentenárium évébe lépünk. A kettős honfoglalás elméletének tükrében valójában mit ünnepelünk 1996-ban?

– Voltaképpen két magyar történelmet éltünk ezer esztendőig. Az egyik a kiszolgáltatott jobbágyságé, a falusi kétkézi munkásoké volt, a másik a nemességé. Mindkét réteg élete, életmódja hatott a másikra. Az egyik magyar történelem, a jobbágyságé 670 táján kezdődött, a másik 896-ban. Mi most ezt az utóbbit ünnepeljük, méltó

módon. Persze, nem ilyen egyszerű a képlet. Mert közbekelelődik az egyház, az iparosok, a városi polgárság „érkezése”. Árpád népének honfoglalása

– Miért fontos, hogy éljünk? Ezek olyan kérdések, amelyekre nem szabad válaszolni. Az embernek fontos tudni, hogy ki volt az apja,

Nagy Imre rajza László Gyuláról

úgy történt, ahogy azt a magyar történész, nyelvész és néprajzos gárda kikutatta. És ezt én is elfogadom, azzal a kiegészítéssel, hogy Árpád népe már talált itt magyarokat, még hozzá bőven. Így az ezerszáz éves évforduló megünneplésében én is részt veszek teljes szívvel-leléssel.

– Miért fontos, hogy megünnepljük a honfoglalás évfordulóját?

anyja, nagyszülei, ismernie kell a múltját. Megértjük egymást, magyarul beszélünk. Nyolc-tízezer év van a szavaink mögött. A múltunkat hozzuk magunkkal, anélkül, hogy tudnánk róla.

– Hogyan kellene méltón ünnepelnünk?

– Ezen az ünnepen azt kellene sugallani, bizonyítani az embereknek, hogy – Zrínyi

Miklós szavaival – egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalók. Minél kisebb egy nép, annál inkább ünnepli önmagát, ez természetes. Mi kicsit összehúzzuk magunkat, pedig nincs miért. Egy nemzet értéke nem a lélekszámától függ. Gondoljunk a finnekre, akik kivívták a világ megbecsülését. Nekünk is végre kellene hajtánunk a minőség forradalmát, amit Németh László fogalmazott meg, és le kellene vetnünk a kisebbségi érzésünket.

– Igaz-e az a megfogalmazás, hogy László Gyula nem is régészettel, hanem „régészeti néprajzzal” foglalkozik?

– A múlt nem azonos az azzal, ami megmaradt belőle. Megmaradt, ami vasból, kőből, csontból volt, a többi elpusztult. Karperecek, lószerszámok, juhcsontok és más tárgyak segítségével próbáljuk meg összerakni a múltat. De a tárgyakból hiányzik az élet. Én mindig a múltban élő embert kerestem, akinek az életét borzasztóan nehéz feltárni, hiszen nem maradt belőle semmi. Mégis vannak módszerek, s ezek egy részét én dolgoztam ki. A segítségükkel talán közelebb jutunk például a honfoglalók életének mindennapjaihoz, az akkor élt emberek szokásaihoz. Régebben azért ástak a régészek, hogy a múzeumokban minél több tárgy legyen. Ma már az a cél, hogy a tárgyak mögött rejlő tudást és életet tárják fel.

– Mennyire fogadják el ma a kettős honfoglalás elméletét?

– Egyre többen elfogadják, és azok közül, akik ellenzik, egyre többen úgy fogalmazzak különböző írásaikban: „amint tudjuk – mindig tudták? –, 670 táján az onogurok elfoglalták a Kárpát-medencét”... Közelednek tehát

az elméletem felé, amit talán kicsit sarkítottan fogalmaztam meg, de ami elindított egy egészséges folyamatot.

– Melyek azok a legfőbb érvek, amelyek az elmélete mellett szólnak?

– Amikor megfogalmazódott bennem a kettős honfoglalás elmélete, elhatároztam, hogy megpróbálom megcáfolni önmagamot. Olyan szépen kidolgozták az egész honfoglalás-elméletet, miért borítam fel? Megvizsgáltam a történeti forrásokat. Elővettem az orosz óskronikákat. Azok azt mondják, hogy először jöttek a fehér ugorok, majd később, Oleg idejében a fekete ugorok... Elővettem a bizánci és a nyugati forrásokat, azokban is olyan etemekre bukkantam, amelyek az én elméletemet támasztják alá. A Karoling-oklevelek vizsgálata során kimutatták, hogy az oklevelek – amelyek a honfoglalás előtt legalább száz évvel keletkeztek – hatvan onogur nevet tartalmaznak. Végül felvettem, lehetetlen, hogy a magyar krónikák ne tudjanak róla. Hogyne tudnának! Árpád honfoglalását úgy vezetik be, mint a magyarok második bejövételét. De tulajdonképpen nem a történetírások alapján fogalmaztam meg az elméletemet. A régészet és a nyelvtudomány eredményeit rávetítettem a Kniezsa István által kidolgozott, XI. századi Magyarország népesedési térképére. Kiderült, hogy Árpád magyarjai nagy területeket nem szálltak meg, ahol mégis rendkívül gazdag, nagyméretű onogur temetőket találtak a kutatók. Örvendek, hogy a feltevésem egyre szilárdabb alapokon áll, bár annak is örvendenék, ha valaki jobbat és mást hozna helyette. Az a döntő, hogy közelebb jussunk múltunk megismeréséhez.

Devich Márton

Bizonyíték a kettős honfoglalásra?

A Somogy megyei bodrog-alsóbüi ásatáson egy X. századi őskohóra bukkantak a régészek. A lelőhelyen talált agyagfúvóka rovásszövegét a kutatók a legkorábbi ismert magyar nyelvemlékként azonosították. *Vékony Gábor*, az ELTE régészeti tanszékének docense lapunk kérdésére megerősítette *Magyar Kálmánnak*, a bodrog-alsóbüi ásatás vezető régészének álláspontját. Elmondta: a fúvókán található négy jel mindegyike szerepel a székely írásban, és van a feliratban egy olyan sajátos betűkapcsolat – ligatúra – is, amely egyértelművé teszi az azonosítást. Ezt az írást csak magyar

nyelvű szövegek lejegyzésére használták, bizonyosnak tűnik, hogy a feliratot magyarul kell értelmezni. *Vékony* szerint a legvalószínűbb olvasat a *fúnáként* ejtendő szó, azaz a fúni ige egyes szám első személyű, feltételes óhajtó módú alakja. Ezt az a tény is alátámasztja, hogy a hasonló tárgyak feliratai hagyományosan „beszéltek”, azaz egyes szám első személyben szóltak.

A lelet jól datálható – mondta *Vékony Gábor* –, a régészeti párhuzamok alapján a X. század elejére, közepére tehető. Ebből a korból egyetlen más székely írásos emlék sem ismert. Figyelemre méltó,

hogy a X. századból ismert másik rovásfelirat, a Bács-Kiskun megyei egykori Halom település temetőjében talált emlék türk rovással készült, és török nyelven olvasható.

Mindez új bizonyítékot szolgáltat a honfoglalás időpontjáról – illetve időpontjairól – régóta folyó vitában. A fémművességgel kapcsolatos leletanyag olyan népesség gyakorlatát mutatja, amely már a IX. században is itt élt. A székely írásos emlék pedig arra utal, hogy ez a népesség magyarul beszélt.

N. K. J.

Riportunk a 8. oldalon

Rovásírásos cseréplelet

A székelyek megelőzték Árpádot?

Szenzációs régészeti leletre bukkantak a kaposvári Rippl-Rónai Múzeum munkatársai a Somogy megyei Bodrog község határában. A Magyar Kálmán múzeumi főtanácsos által vezetett kutatócsoport egy, a X. századból származó őskohó fűjtatója csövének darabkájára talált, amelynek peremére székely rovásírással magyar nyelvű szót írtak fel. A lelet új megvilágításba helyezheti a honfoglalás történetét.

Magyar Kálmán megilletődött mozdulatokkal bontja ki a múzeum labirintusának mélyén, páncélkazettában őrzött papírzacskót: a lelet származási helyének pontos koordinátaival ellátottan, papírvattába csomagolva félökölnyi, kívül szürkés, belül vörös színű ívelt agyaglelet bújik meg, amely a régészek szerint egy honfoglalás kori őskohóhoz tartozó fűjtató csövének a darabja. Pereme mentén három szabályos bemélyedés díszíti, s már ez is párját ritkító felfedezés lenne, ha lejjebb nem volna látható a székely rovásírás négy jele.

„A „fúnák” szóról a nyelvész és a régészek azt állapították meg, hogy az nem lehet a honfoglalás kori kohász neve. Értelmezésük szerint az egyik lehetőség, hogy a „fúnék” kifejezés rejtőzne az írásjegyekben, vagyis a fúni ige egyes szám első személyű, feltételes óhajtó módú alakja. De az is lehet, hogy ez egy mágikus szó, egyfajta ráolvasás, amely a kohászok munkáját esetleg megrontó szellemek távol tartására volt hivatott.

Magyar Kálmán szerint annyi bizonyos: a rovásírásos cserépdarab a X. század közepéről származik, vagyis kétségtelenül a honfoglalás korában keletkezett. A főtanácsos biztos abban, hogy nem más vidékről, kész tárgyként került a somogyi dombok közé a fűvóka vagy akár az egész fűjtató. Az akkor használatos kohászati eljárások ugyanis feleslegessé tették azt, hogy a vasolvasztáshoz szükséges eszközöket távoli vidékekről szállítsák a vasgyártás helyére. A mintegy 70 centiméter magas, legna-

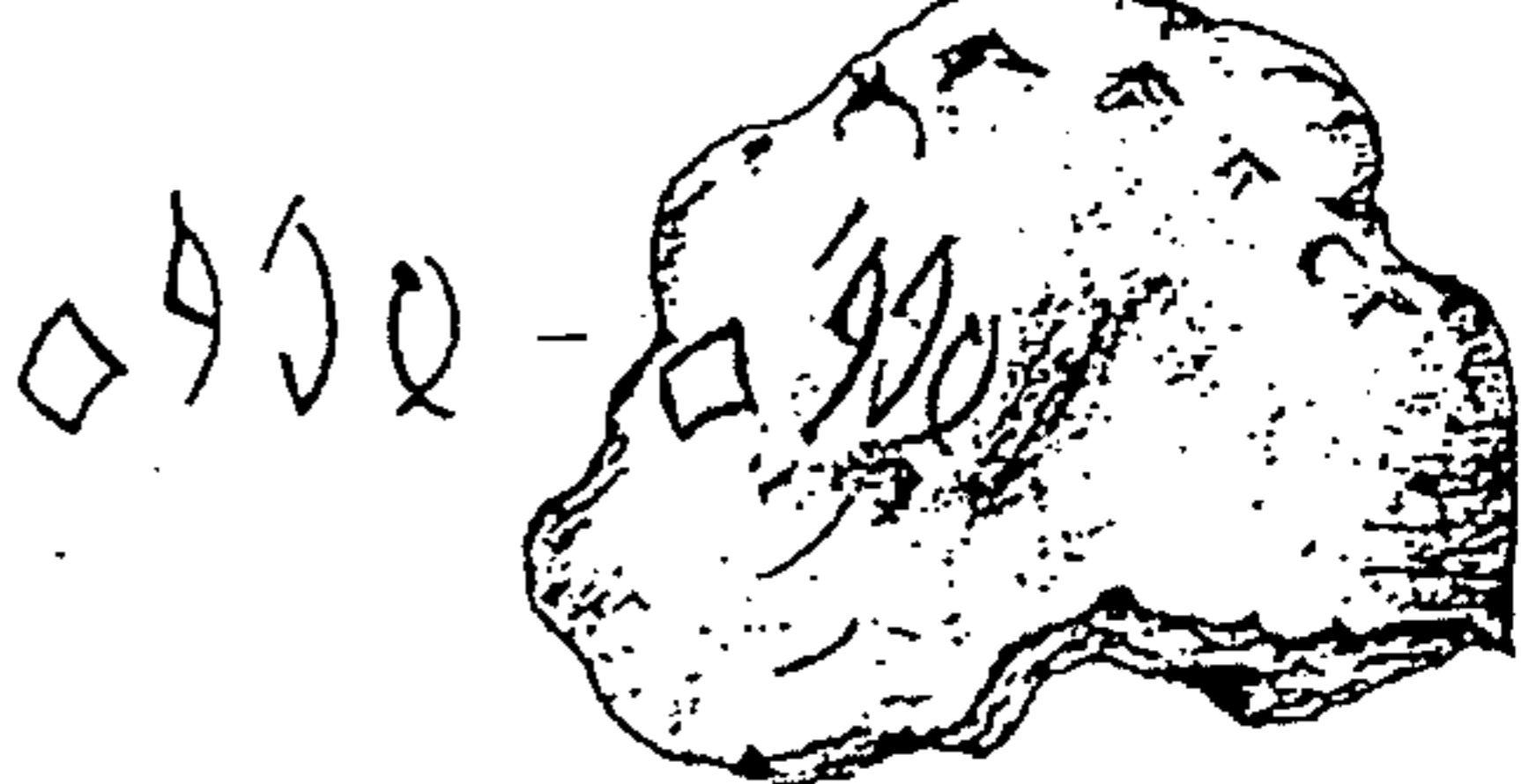

A főtanácsos szerint azonban felfedezésük értékét nemcsak a fújtató darabkája adja. A Bodrog község melletti Alsóbü településrész temetődűlőjében olyan leletegyüttesre bukkantak a régészek, amely több szempontból különleges. A tudósoktól megszokott óvatos fogalmazás szerint is rendkívüliek az itt talált tárgyi emlékek, amelyek Európában bizonyosan egyedülállóak.

Ezen a helyen ugyanis először találtak együtt egy helyen harminckét őskohót, amelyek közül tizenhárom darab tökéletes épségben maradt meg mindmostanáig. Ugyanitt találtak cserépbogrács darabokat is, amelyek eddig még soha nem kerültek elő magyarországi kohóásatásoknál. Egyedülálló az agyagfúvóka is: nem a fújtató kohóba illeszkedő végéről, hanem a fúvóka és a fújtató találkozási pontjáról származik, és ilyet eddig még sehol nem találtak. Könnyen lehet, hogy történelmi jelentőségűvé teszi ezt az első pillantásra jelentéktelennek tűnő agyagdarabot a négy írásjel, amelyről a szakértők kétséget kizáróan megállapították, hogy a székely rovásírás ábécéjébe tartozik.

Magyar Kálmán szerint ez a négy írásjel a „fúnák” szót jelenti. Gömöri Jánossal, aki a Magyar Tudományos Akadémia iparrégészeti bizottságának elnöke és Vékony Gáborral, az ELTE régészeti tanészékének docensével először is a lelet származási idejét próbálták behatárolni. Gömöri János néhány évvel ezelőtt a közeli Somogyfajszon már feltárt néhány honfoglalás kori őskohót, amelyek anyaga és szerkezete megegyezik a bodrogi leletekével. A somogyfajszi kohók úgynevezett C-14-es karbon-kormeghatározása, illetve archeomágneses vizsgálata azt mutatja, hogy ezek a kohók a X. század közepén készültek. Ezt megerősítik azok a hullámvonallal díszített kerámia-töredékek is, amelyek a bodrogi lelőhelyről nagy számban kerültek elő, s amelyekről megállapították, hogy a IX–X. századból származnak.

A rovásírás vizsgálata izgalmas eredményeket hozott. Vékony Gábor kutatásai szerint a székely rovásírás 864–873 között keletkezett. A bodrogbüi leleten látható írásjelek Vékony Gábor szerint azt bizonyítják: egy székely írást használó, magyarul beszélő népcsoport már az Árpád vezette, türk nyelvet használó törzsek előtt itt volt a Kárpát-medencében. Ha pedig ez igaz, akkor ez a kettős honfoglalás széles körben ismert elméletét támasztja alá.

Agyagfúvóka tölcséres végének letörött darabja székely-magyar rovásfellratos betűkkel, X. század (Bodrog-Alsóbü, Temető-dűlő, 1999.)
(M. Hrotkó Zsuzsa rajza)

Forrás: Hagyományok és újítások a kora középkori vaskohászatban
(Szerkesztette: Gömöri János)

NÉPSZABADSÁG-grafika

gyobb kerületüknél 60 centiméter átmérőjű, agyagból égetett őskohók ugyanis bárhol felépíthetők voltak, ahol a vasfeldolgozáshoz szükséges folyóvíz, a tüzelőanyag – vagyis a cserfa – és legfőképpen a patakmedrek partján a talaj legfelső rétegében fellelhető, csaknem 14 százalék vastartalmú gyepvasérc rendelkezésre állt. Mivel ilyen hely csak Somogyban több száz található, ésszerűtlen lett volna messziről ide hurcolni a szerszámokat. Ezeket ugyanis a régész szerint minden nehézség nélkül helyben előállíthatták a kohászok.

A X. század közepén a magyar vezérek Európa-szerte ismertek voltak kalandozásaikról és különböző európai uralkodóknak zsoldosként tett szolgálataikról. Ezek a hadjáratok pedig jelentős mennyiségű fegyvert és más, acélból készült felszerelési tárgyat igényeltek.

Magyar Kálmán 1979 óta kutatja a honfoglalás kori Bő vezér szálláshelyét. A Bodrog község körüli ásatások során a Bő nemzetség által épített monostor romjait is feltárták. Rábukkantak a hullámvonallal díszített agyag gabonátároló edényeket használó földművelők falujának helyére és temetőjére is, feltárták a közelben lévő vaskohászati központot is.

A belső-somogyi őskohászati kutatásokban és azok emlékeinek megőrzésében jelentős szerepet vállalt Stammer Imre somogyjádi tanár is. Az ő szervezőmunkájával – és a Dunaferr Rt. anyagi támogatásával – létesült Somogyfajszon a bodrogi leletek előtt ismert legnagyobb őskohótelepen egy szép emlékhely. A millennium közeledtével a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának támogatásával hasonló emlékhely építését tervezik a bodrogbüi leletek fölött is.

Pekarek János

Zürichi egyesület a nemzeti történetírásért

Az őshonos magyarság nem kisebbség

A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület e hónap 27. és 29. között rendezi meg nyolcadik övezeti történetstálalkozóját, amelynek a dunántúli Decs nagyközség ad otthont. Június 16–18-án a felvidéki Rozsnyón tartják kilencedik övezeti történetstálalkozóját, augusztus 6. és 13. között pedig a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Vaján a 15. magyar őstörténeti találkozókat, valamint ugyanitt a 9. magyar történelmi iskolájukat. Az egyesület – mely 1985-ben alakult Svájcban – fennállásának 15. évfordulóját ünnepli. A szerveződés eddigi eredményeiről, törekveiről a közgazdász-történész Csihák Györgyöt, az egyesület elnökét kérdeztük.

– A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület másfél évtizede jött létre zürichi székhellyel. Alapítói nemcsak svájci magyarok voltak, hanem más országokban élő tudósok, szakemberek is. Így például közöttük volt az azóta már elhunyt jeles turkológus, Blaskovics József, a prágai Károly Egyetem dékánja, Kállay István, az ELTE tanácsvezető egyetemi tanára. Az egyesület egyik legfontosabb célja a magyar történelem kutatásának az elősegítése, különösen a magyar nyelv és a magyar őstörténet vizsgálata. Jelenleg 115 tagja van egyesületünknek négy világrész 19 országában. Az elmúlt másfél évtized mérlege számokban: eddig hét alkalomban 29 nagy rendezvényt tartottunk, amelyeken 732 előadás hangzott el. Ezenkívül négy kontinens 21 országának több mint kétszáz településén további, ezernél több előadást tartottunk 743 előadóval. Az úgynevezett nagyrendezvényeinken összesen 4719 hallgató volt, az egyéb programjainkon pedig mintegy hateren vettek részt. Egyesületünk eddig 27 kötet könyvet jelentetett meg 33 594 példányban. Ezekből 300–400 példányt ingyen kaptak nagyrendezvényeink résztvevői. Ezenkívül a Kárpát-medencében háromszáz könyvtárnak, valamint további hetven ország 156 könyvtárának juttattuk el kiadványainkat.

– A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület nemcsak a magyar őstörténet kutatását tekinti egyik legfontosabb feladatának, hanem a történelmi tabuk, dogmák lerombolását is. Hogyan igyekeznek mindezt megvalósítani?

– Egyesületünk az elfogulatlan, szabad történelemkutatás megvalósításának eszményét tűzte ki maga elé, mert érzekelte a különféle történelemelméle-

tek, történelmi leírások egyoldalúságát és annak romboló következményeit. Különösen az utóbbi két évszázadban. Erkölszi és szakmai meggyőződésből, valamint az örökös történelmi viszálykeltés megszüntetésének reményében vallja, hogy a világörökség részének tekinti minden nép igaz történelmét. Egyesületünk a Kárpát-medencei népek megbékélése kovászának tekinti a magyarságot, amely az eurázsiai hordozója és megtestesítője, és e híd, valamint e kultúrák közvetítő szerepét hosszú évezredek óta megszervezett hivatásaként gyakorolja. Tudva és ismerve a mai Magyarország határain kívül élő magyarok XX. századi történelmi kutatási érdemeit és eredményeit, valamint látva a történelmi kutatás és -tanítás állapotát a környező országok és a világ képét a magyarságról és történetéről, ezért egyesületünk az egyetemes magyarság történelmének kutatásait igyekszik formálni, és az új ismereteket terjeszteni. Tagjaink nemcsak Nyugatról, hanem az anyaországból és a Kárpát-medencéből verbuválódnak, s nemcsak őstörténészek, hanem a történelem minden korszakának művelői. Van köztünk régészek, nyelvészek és más tudományágak képviselői, az ő ismereteiket is integráljuk.

– A számtalan rendezvény, előadás is ezt szolgálja és szolgálja az egyesület fennállása óta. Mai tudósok világunkban miként tudják céljaikat megvalósítani?

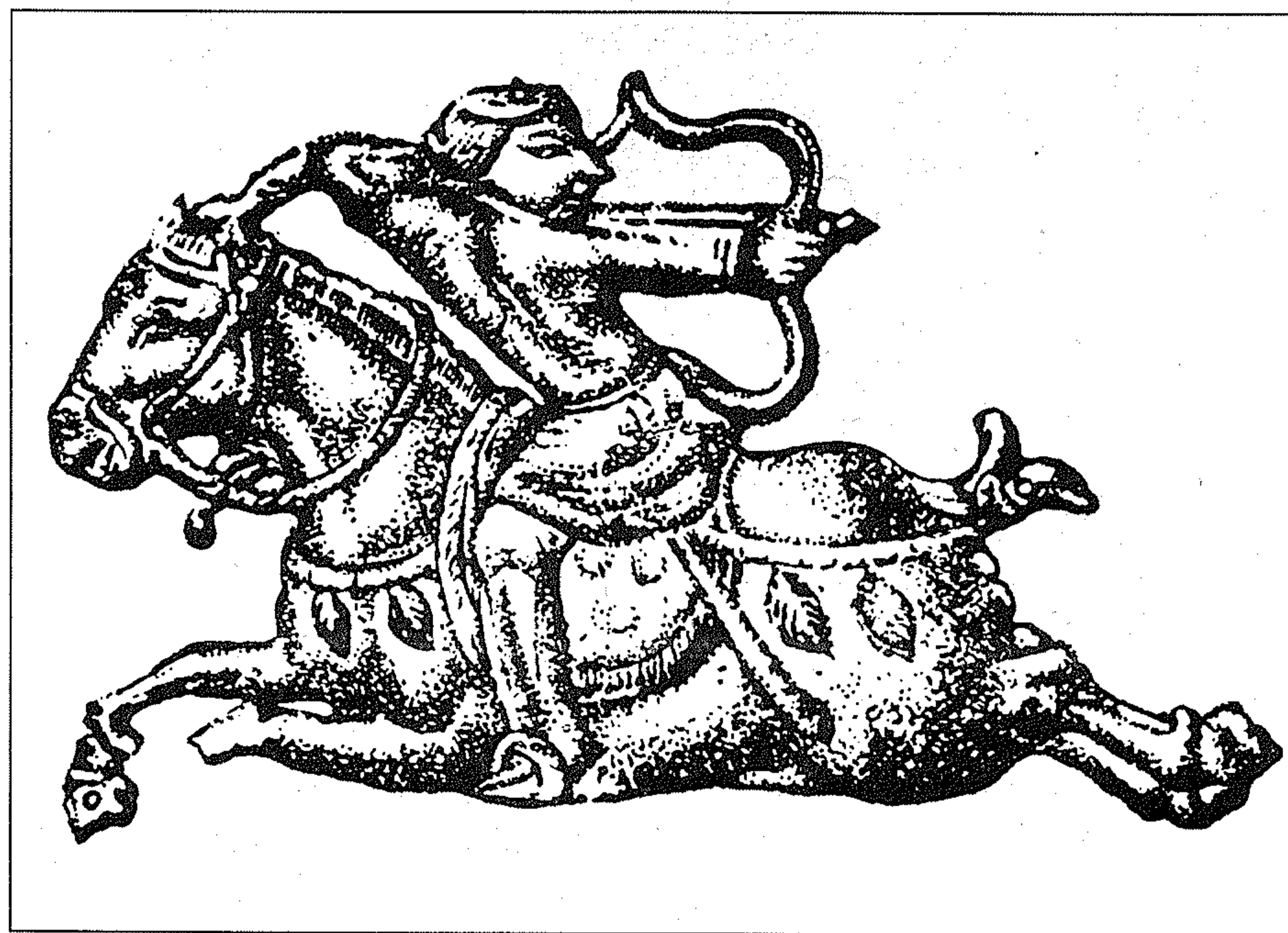
– Alakulásunk óta minde nélkülözhetőséget adunk a történelem kutatóknak tudományos eredményeik nyilvánosságára hozatalában, hogy azok minél szélesebb körben hassanak. Ezért a kezdetektől fogva minden irányban nyitottak vagyunk, tehát egyesületünknek nincsen az egyes történelmi kérdésekben hivatalos álláspontja, amit mindenkinek el kell fogadnia. Ez a hozzáállásunk az 1980-as évek közepén a magyar történelemkutatásban még nagyon újszerűnek hatott. Egyetlen kívánságunk, hogy az előadók szakszerűen, adatokkal alátámasztva adják elő nézeteiket, eredményeiket az egyes kérdésekben. Ebből a szempontból

számunkra teljesen mindegy, hogy valaki fizikai munkás vagy a Magyar Tudományos Akadémia tagja.

– Bátor hozzáállás, különösen a japán–magyar, a sumér–magyar őstörténeti rokonság felvállalása. Ezeket a hivatalos történettudomány képviselői egyszerűen elvetik, lekicsinylik, sőt kinevetik. Mégis gyakran előfordul, hogy például egyes vezető magyar régészek, törté-

és tanítói, nincs magyar összehasonlító nyelvész. Nyelvészeink másfél évszázada kizárólagos joggal kutatják az általuk finnugornak nevezett nyelveket. A magyarról megállapítják, hogy erősen ragozó nyelv, de se az ősi – például sumér, óegyiptomi –, sem – ismét példaként – a mai japán, erősen ragozó nyelvekkel nem hasonlítják össze.

– Némelyikünk őstörténetének kutatásában az 1945–1990 közötti négy évtizedben súlyos mulasztások történtek. A haza határain kívül élő magyarok sok területen igen jelentős eredményeket értek el, amelyeket nemzetközileg is számon tartanak. Miért alakult ez így?

Hátrafelé nyilazó lovas egy Szaján-hegységi leletből

nészek nyilvánosan mást mondanak, mint négyszemközt. Miért van ez, kik vitték vakvágányra a magyar őstörténet-kutatást?

– A XIX. század közepén kezdődött ez a folyamat, amely elvágott bennünket a gyökereinktől. Egészen addig az volt a hivatalos álláspont, hogy a magyar turáni nép, és a mi őseink a szkíták. Lehet, hogy ez csupán valamiféle dicső múlt keresése volt, de ezt tudományosan még nem bizonyította senki. Két évszázad óta a nyelvtudomány művelői követelik maguknak azt a jogot, hogy kizárólag az ő módszereikkel határozzák meg a magyarok eredetét, őshazáját, őstörténetét. Ez azért teremtett és teremt furcsa helyzetet, mert ebben a kérdésben a történészeket illetné a döntő szó. Magyarországon mégis a finnugor nyelvészek álláspontja a hivatalos, az egyedül elfogadott. A régészet és az antropológia soha, egyetlen adattal sem tudta alátámasztani a nyelvészek véleményét, ennek ellenére minden iskolában megkérdőjelezhetően a finnugor rokonságot tanítják. E hegemonikus álláspontot többek között azért találom furcsának, mert csupán

– Talán azért, mert a Nyugaton élő, több nyelven beszélő magyarok és más nemzetbeliek – egyesületünkben nem csak magyarok tevékenykednek – jobban hozzájuthattak más forrásokhoz, mint azok, akik mondjuk valamelyik szovjet, neves nyelvész kutatóintézetben tevékenykedtek. Az ember hajlamos arra, hogy elhiggye, amit a tanáraitól hall. Ezután ezek az emberek egymásra mutatva kijelölik a tudóst és a követendő utat a meghatározott cél jegyében. Ha ezek után valaki kitáncol a sorból, akkor születik – egyebek mellett – a kacarászva kimondott sumér ötlet. Az embereket nem érdekli, hogy aki mondja, az az életben soha nem kutatott a nyelvészet, különösen a sumér nyelv területén. Akiről viszont állítja, hogy délibábos nyelvész, az a korábbi Pázmány Péter Tudományegyetemen doktorált nyelvészből, majd csaknem negyven éven át kutatott és publikált több nyelven és rangos helyeken a sumér és a magyar nyelv összehasonlítása tárgyában, hogy csak egyetlen valódi példát említek. Mondhatok mást is, jöllehet a magyar őstörténetet a finnugor nyelvészek előírásai szerint kell kutatni, ími

és tanítani, nincs magyar összehasonlító nyelvész. Nyelvészeink másfél évszázada kizárólagos joggal kutatják az általuk finnugornak nevezett nyelveket. A magyarról megállapítják, hogy erősen ragozó nyelv, de se az ősi – például sumér, óegyiptomi –, sem – ismét példaként – a mai japán, erősen ragozó nyelvekkel nem hasonlítják össze.

– Néhány évvel ezelőtt egy írásában arról szólt, hogy a magyar őstörténet-kutatásban is igen fontos feladat a válaszfalak lebontása.

– A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület többek között ezen is munkálkodik fennállása óta. Azt szorgalmazzuk, hogy közösen fogjunk hozzá szellemi világunk elválasztó nagy falainak a lebontásához. Ha valaki megvizsgálja egyesületünk tevékenységét – bármely anyagát bárki átnézheti –, az megállapíthatja: bennünket végső fokon a szeretet vezérel, és baráti kézfogásra nyújtjuk kezünket minden irányba. Az egyes írásokban – ha nagy ritkán is – megpróbálhat ugyan a ke-

serőség vagy a vád is, ez az adott szerző joga, nem az egyesület állásfoglalása. Nyitottak vagyunk a tekintetben is, hogy az említett falak lebontására és a közös építkezésre új utakat találjunk.

– Az egyesület kezdetektől fogva egyetemes magyar nemzetben gondolkodik és tevékenykedik határok nélkül. Nyugati és anyaországi őstörténeti találkozókra kívül az övezeti hasonló összejöveteleknek az elmúlt években az erdélyi Székelyudvarhely és Csíkszereda, a felvidéki Révkomárom, az idén Rozsnyó ad otthont. Az egyesület felfogása szerint ki és mi a magyar?

– Amikor a magyar fogalmat meghatározzuk, akkor egy nyelvben és közösségi tudatban eléggé egységes, embertanilag is jól meghatározott etnikumról beszélünk, amelynek tagjai magukat tudatosan magyarnak vallják, és se más közösséghez nem tartoznak. Nagyobb részét a jelenlegi Magyarországon élők, az anyaországiak alkotják, a nemzet egyharmada pedig nemzetiségi sorban él. Ez utóbbit kétszer kétféle csoportra bonthatjuk: egy magyar élhet nemzetiségi sorban a saját aka-

ratából, mint például a kivándorlók vagy kényszerből, mint a Trianon által sújtott területek magyarsága. Másfelől: a nemzetiségi sorsú magyarok élhetnek tömbben, mint a székelyek Csíkszeredában, Gyergyóban és másuttal, vagy a nyugati magyarok New Yorkban és Chicagóban, és élhetnek szórványban a dél-erdélyi Hunyadban vagy a nyugati magyarok Franciaországban stb. Szólni kell a kisebbség fogalmáról is, ezt – főleg az ENSZ keretében – azok erőltették, akiknek nem volt vagy esetleg máig sincs hazájuk. Az őshonos lakosságra a kisebbség fogalmát sehol sem alkalmazzák. A mi fogalmaink szerint a magyar a Kárpát-medencében nem kisebbség, legfeljebb nemzetiség. A kisebbség fogalmát a magunk nyelvén, és a mi dolgunkban és magunkra vonatkoztatva kerülnünk kell. Éppen a nemzetiségi sorban élő testvéreink figyelemre méltó bennünket erre elég gyakran és minden látható eredmény nélkül. Ha mi önmagunk is kisebbségnek nevezünk nemzetünk egyharmadát, akkor a sok ismétlés eredménye az lesz, hogy elhisszük, és elfelejtjük saját valóságos múltunkat, amely egyetlen magyar célja sem lehet. A Kárpát-medencében, a határon kívül nincs magyar kisebbség. Az anyaországon kívül élő, kirekesztett magyarok képviselői mindig kérik, hogy őket senki se nevezze kisebbségnek. Önmegnevezésük: romániai, szlovákiai stb. magyar nemzeti közösség. Egyesületünknek több asztaltársasága működik, így Kolozsváron, Pozsonyban, a kanadai Montrealban, az ausztráliai Melbourne-ben, Sydneyben, sőt a taszmani Hobartban. Számos városban tartanak havonta történelmi tárgyú előadásokat tagjaink közreműködésével.

– A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület ismereteink szerint bekapcsolódik a hazai történelemoktatásba is. Milyen formában van erre lehetőségük?

– A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen ebben a fél-évtizedben tizenkét előadást tartanak tagjaink. A székesfehérvári Kodolányi János Főiskolán pedig a történelemtanárok 120 órás továbbképzésében veszünk majd részt, amelyhez már megszereztük az alapítási, illetve a programindítási engedélyt. E küldetést igen fontosnak tartjuk, hiszen haza kell menteni azt a nemzeti történetírást, amelyet az elmúlt évtizedekben a Nyugaton élő magyar kutatók munkáltak ki és tartottak fenn. (b. j.)

Bozgor az egész világ

Kevés olyan balszerencsés nemzet van, mint a magyar, amelytől — olykor saját fiai is — még múltját, eredetmondáit is elvitatnák.

Olyannyira nyomasztó e tudat, hogy a kiváló ősrégész, a Kis-Ázsiával és az európai újkorral foglalkozó őstörténész, *Makkay János*, sok vargabetűs, keserves viszontagság, diszkrimináció, mintegy félszáz angol és német, több mint kétszáz hazai tanulmány, sikeres könyvek (*A magyarországi neolitikum kutatásának új eredményei*, *Az indoeurópai népek őstörténete*) megjelentetése után képtelen volt megállni, hogy úgymond „belekotyogjon” a magyar őstörténettel és a magyar honfoglalással foglalkozó vitákba. S íme, elérte, hogy a kettős honfoglalás elméletének atyja, *László Gyula* legkiválóbb eszmetársaként tartják számon. Két újabb könyvében — *Indul a magyar Attila földjére* (1996), *Hogyan lettek a blakokból románok* (1997) — az utószóíró, *Fejér György János* szavaival élve „Makkay János megírta az egyik lehetséges magyar feleletet arra a kérdésre, hogy mi, magyarok, honnan jövünk és kik vagyunk”.

Makkay János vélekedése szerint a lelkiismeretes tudósnak meg kell oldania azt a problémát, mely szerint a magyar nyelv távoli, ősi múltba visszavezethető rokonságot mutat a finnugor népekkel és nyelvekkel. A szerző elvezérel bennünket a Krisztus előtti VIII.-V. századokba, a Volga, urál, a Káma vidékére, hogy együtt gondolkodjon olvasóival lehetséges szkíta, jazig őseink nyomairól. Képzeletben együtt lovagolunk a 379-ben Pannóniába érkező hunokkal. Megismerjük az avar Baján kagán birodalmát is.

Am az is igaznak látszik, hogy mindvégig velük voltak finnugor eredetű törzsek is. A könyv sokoldalú, irodalmi, régészeti, antropológiai, nyelvészeti érveket és ellenérveket fölvonultató összetett gondolatmenetéből egy dolog egyértelműen kristályosodik: már jóval Árpád honfoglaló népe előtt éltek a Kárpát medencében magyar nyelvű népek, akik nyilvánvalóan a székelyek ősei voltak. A közhiedelemmel ellentétben nem a székelyek beszéltek hát türk nyelven, ellenkezőleg: inkább Árpád honfoglaló népe beszélt türk nyelven, s ők vették át a Kárpát-medencei lakosság ősmagyar nyelvét. Így hát a magyarság háromfajta néptörzsből állt össze: egy iráni (szittyá, egy hun (avar, türk), és föltételezhetően egy finnugor ágból. Makkay a finnugor ősnéppel történő találkozásnak

több lehetséges változatát is ismerteti. Nem kizárt az sem, hogy csupán nyelvátvételtől, nyelvcsereéről van szó (akár a bolgár-törökök esetében, akik átvették a szlávok nyelvét), de valószínűbb, hogy valóban csatlakoztak hozzánk finnugorok (vagy mi, finnugorok csatlakoztunk irániakhoz, hunokhoz, avarokhoz?). Egy biztos: nem szabad kizárólagosnak lenni egyetlen elmélet hirdetése közben sem, hiszen valószínű, hogy mind a hun, mind a finn elmélet valamennyire igaz.

Az viszont egyértelmű, hogy sem a római, sem a hun, sem az avar korszakban nem éltek a Kárpát medencében sem szlávok, sem vlach-oláh-románok. Makkay János egy külön könyvet szentel annak bizonyítására, hogy Anonymus gesztája blakokról, Aszenida bolgár cár népeiről tesz említést, nem vlachokról, ahogy a mai hivatalos tudomány is véli és hirdeti. Így, ha egyáltalán célszerű bárkit is hazátlannak, bozgornak nevezni — ahogy teszik ezt egyes románok a székelyekkel —, a szlávok és a románok sokkal inkább azok, mint Árpád honfoglaló népe, nem beszélve a korábban itt élő magyarokról, a székelység elődeiről. Másrészt pedig egy ősellapothoz képest minden nép jöttment, bozgor. Nincs hát miért gyaláznunk egymást.

(Közdok, 1996, Budapest, 1997.)

Pósa Zoltán

